

۲۰۱۶/۰۹/۲۱

دپلوم انجنیر خلیل الله معروفی

"استاد قاسم افغان" و "اختری بانی فیض آبادی"

دو استاد بی انباز ساز و آواز

تبصره اداره: این مقاله زیبا و عالی با مطالب ناب آن با قلم توانا و سحر فاضل دانشمند جناب استاد خلیل الله معروفی در سال ۲۰۰۶ میلادی به مناسبت پنجاهمین سال درگذشت استاد قاسم افغان قافله سالار موسیقی معاصر افغانستان، رقم شده و در پورتال وزین (آزاد افغانستان - افغانستان آزاد) نشر گردیده بود که با افتخار و مباهات به اجازه و موافقت استاد معروفی آنرا به مناسبت شصتمین سال وفات زنده یاد استاد قاسم افغان در سایت شما (آریانا افغانستان آنلاین) نشر می نمایم.

موسیقی امروز ما میراث فرهنگی امپراتوری ابدالی ست

این نوشته از یک آهنگ اختری بانی فیض آبادی رقم پذیرفت. در یوتوب مسحور خوانندهای مرحوم "بیگم اختر" بودم، که به یک آهنگش برخوردم، آهنگی که از استاد بی هنباز موسیقی افغانستان، استاد قاسم افغان، بارها شنیده بودم و ولو که این آهنگ در دسترس نیست، ولی طنینش هر لحظه گوشه‌هایم را می نوازد. هم آهنگی آهنگها مرا سخت به تعجب واداشت و بر آنم داشت، تا در زمینه کارنامه و زندگینامه هردو استاد اندک تحقیق و کاوش نمایم. اول از آرشیف قفس سینه مدد جست. در دفتر حافظه گوش به گذشته ها دادم و آهنگهای متعدد استاد قاسم افغان را که در ایام پیشین شنیده و تا به امروز به خاطر دارم، یک به یک از نظر گذشتانده و متوجه گردیدم که نحوه ساز و آواز استاد افغان و آلات موسیقی را که در این آهنگها به کار بسته با این آهنگ اختری بانی کاملاً یکی و واحد است. هردو از "هرمونیه + طبله" کار می گیرند و شاید بتوانم گفت که عین سُر و تال را از این دو آله بیرون می آرند. چون به فن موسیقی هیچ دسترس ندارم و اصطلاحات این هنر را نیز نمی دانم، نمی توانم تمام کیف و کانی را که همین اکنون در ذهن سیر می کند، چنان بر زبان آرم، که این فن لطیف و این هنر شریف همی طلبد. آهنگهای متعدد دیگر اختری بانی را که به عین شیوه خوانده شده اند، نیز پیدا کرده و همه را به گوش هوش شنیده و با تجسس و دقت دریافتم، که اولین و قدیمترین آهنگهای این زن باهنر، همین هایند. بلی؛ دریافتم که مرحوم اختری بانی بسا آهنگهای قدیم خود را با همین ساز و آواز و به

عین سبک و شیوه و حال و هوا خوانده است. سپس در کارخانه ذهن و حافظه، همه را یکسره با آهنگهای استاد افغان سر دادم، که وجه تشابه و بلکه یگانگی عجیب و غریبی در هر دو مشاهده گردید.

از مقایسه این نوع آهنگهای هر دو استاد بدین نتیجه رسیدیم، که همان نوع ساز و آن که تنها با هرمونیه و طبله بدرقه می گردید، در یک مقطع معین همان زمان گویا هم در افغانستان و هم در هندوستان رائج بود که بعد متروک گردید و جایش را سازهای مفصل تر با آلات متعدد گرفت. از مشخصات دیگر این آهنگ ها "کوتاه بودن" ایشان است، که حد اکثر سه و نیم دقیقه و به اندازه ظرفیت یک صفحه ریکاردهای همان زمان را در بر میگیرند.

اندر باب موسیقی مُعاصر افغانستان:

ما امروز اگر موسیقی خاص خود را داریم، آن را از دل و جان عزیز می داریم و به آن سخت می بالیم، باید از خود بپرسیم که این موسیقی ارجمند و هر دل عزیز از کجا و چه وقت در ملک ما ظهور کرد و کدام اشخاص و شخصیت های فرهنگی و تاریخی در آوردن و پروریدن آن سهم داشته اند؟؟؟ من ضمن این مقاله که در اصل مقایسه ساز و آواز دو استاد ممتاز هند و افغانستان را تضمّن میکند، به صورت ضمنی به موضوع می پردازم.

اولاً به صراحت باید گفت که موسیقی امروزی افغانستان در واقع میراث عالیشان و سخت گرانبهای هنری و فرهنگی امپراتوری بزرگ و باعظمت ابدالیان افغانستان است که قسمتهای بزرگ هند و کل پاکستان امروزی را در بر می گرفت. در زمان اعلیحضرت تیمورشاه درانی بود، که دسته ای از هنرمندان هند به کابل خواسته شده و در محله "خواجه خردک" کابل، در جوار بالاحصار، گذری برای بود و باش و آسایششان بنیاد نهاده شد. همین محله و گذر جلیل پسان ها به نام "خرابات" شهرت یافت و دریغا که به برکت لیل و نهار نامیمون سی سال آخر، امروز از آن اثری نمانده و گویی خاکش را باد برده است.

اکنون برویم و در مورد آن دو استاد بی همتا که مقایسه هر دو انگیزه این نوشته گردیده، اندک توجه نمائیم. اولاً شرح زندگانی هر دو استاد را پیش می کشم و بعد به مقایسه هر دو می پردازم. البته چون متأسفانه آهنگهای استاد قاسم افغان در دسترس نیست و این مقایسه را به مدد حافظه پیش می برم، حتماً کم و کاست های فراوان در گفته هایم سراغ خواهند گردید. متأسفانه از استاد قاسم افغان فقط چند آهنگ معدود و آن هم با "ثبت" بسیار نامطلوب در دسترس است. این آهنگها حدوداً هشتاد سال پیش و پیشتر از آن در هند روی صفحه ریکاردهای گراموفون آورده شده و به مرور زمان و بر اثر کثرت استعمال، اکنون کیفیت صوتی خود را از دست داده اند. مقامات حکومتی افغانستان که در همه ادوار، در همه ساحات از اهمال و بی توجهی مطلق کار گرفته اند، در نگهداشت آرشیف های موسیقی نیز توجهی نداشته اند و نتیجه آنست که وقتی می خواهیم آواز بزرگترین استاد موسیقی و موجد و بنیانگذار مکتب جدید موسیقی افغانستان را بشنویم، به جز از چند پلاس پاره ثبت شده در شکل فیته و یا ریکارد، چیزی دیگر دستگیر ما نمی گردد.

باری؛ اگر معجزه ای رخ داد و بر سبیل تصادف به ثبت های بهتر آهنگ های اوستاد اوستادان موسیقی افغانستان - اعی "استاد قاسم افغان - دسترس پیدا کردم، به یقین که موضوع این مقاله را از سر و باعمق بیشتر خواهم نوشت.

شرح زندگانی استاد قاسم افغان:

آقای عبدالشکور حکم ضمن مقاله خود زیر عنوان "یادی از بزرگمرد موسیقی کشور" در سایت "کابل ناتھ" چنین نوشت:

«استاد عبدالقاسم پسر شادروان استاد عبدالستار خان در ۲۳ نوامبر ۱۸۸۱ در گذر خرابات (محل تولد استاد گذر "بارانه"

است - تصحیح از معروفی) شهر کابل چشم به جهان کشود. گذر خرابات از قدیمترین گذرهای کابل بود...

اینکه واژه خرابات بر اهلیت استوار است ما را کافی باشد. ظهیرالدین محمد بابر در تذکره بابر از این محله یادی نموده و تیمورشاه ابدالی پس از آنکه کابل را مرکز امپراطوری خود انتخاب کرد، چون مرد مشهور، متمدن، شاعر و ذوق موسیقی داشت، بناءً حکم کرد عده ای از مشاهیر هنر موسیقی از هندوستان (لاهور، پنجاب، دهلی و کشمیر) را به کابل احضار کنند و برای قدردانی ازین مشاهیر به آنها گذری بنام خرابات را وادار شده تخصیص کرد.» (ختم نقل قول)

برخلاف تذکرات بعض نویسندگان ارجمند افغان - به شمول جناب عبدالشکور حکم - پدر استاد قاسم "ستار" Sattaar یا "عبدالستار" Abdul Sattaar نام نداشت، بلکه ویرا "ستارجو" (Sitaar Jo) (با سین مکسور و واو مجهول) می نامیدند، یعنی "شاگرد ستارنوازی"، "آموزنده ستار" و "ستارنواز" که از نواب های کشمیر بوده و از همین خاطر در آن سامان به "نواب ستارجو" شهرت داشت.

برای رفع هرگونه ابهام و برجیدن روایات چندگانه ای، که در مقالات نویسندگان هموطنم به نظر می رسد، شرحی از "ویکی پدیا" را از زبان المانی ترجمه کرده، تقدیم خواننده ژرفنگر می کنم، چه از نظر من همین شرح کاملاً موثق و مطمئن است. من این ترجمه را پراگراف به پراگراف با اصل المانی آن، می آورم، شاید برای کسانی که به المانی دسترس دارند، مفید واقع گردد:

تمثال استاد قاسم افغان که از خامه یکی از استادان نقاشی ما به یادگار مانده

(احتمالاً از خامه مرحوم استاد غوث الدین)

Qasem Jo ist der Sohn von [Nawab](#) Sitar jo. Der Begriff Sitarjo ([persisch](#) سیتارجو) bedeutet wörtlich *Sitarstudent*, hier aber Sitarspieler. Sitarjo war ein Freund von Amir Azam Khan, ^[1] kam auf seine Einladung nach Kabul. In [Kashmir](#) war Sitarjo ein bekannter Sitarspieler und zugleich ein Nawab. ^[2]

"قاسم جو" فرزند "نواب ستارجو" بود. اصطلاح "ستارجو" باللفظ در معنای "محصل رشته ستار" و در اینجا مگر در معنای "نوازنده ستار" است. "ستارجو" یکی از دوستان امیر محمد اعظم خان بود، که به دعوت او به کابل آمد. ستارجو در کشمیر، ستارنواز مشهور و در عین حال یک نواب بود.

Sitarjo Nawab, der Urdu und Hindi sprach, ließ sich in Barana der Altstadt Kabul nieder und betrieb sein Geschäft *Nawabi* ^{۱۴} Seine Mutter sprach [Dari](#), so dass das Kind Qasem bilingual, zweisprachig, aufwuchs und als Kosename **Qasem Jo** bekam.

نواب "ستارجو" که اردو و هندی گپ می زد، در گذر "بارانه" کابل کهنه مسکن گزیده و دکانی را به نام "نوابی" پیش می برد. مادر او (مادر قاسم) دری زبان بود و از همین سبب قاسم کودک دوزبانه بار آمد و نام تحبیبی "قاسم جو" را کمائی کرد.

Qasem Jo besuchte morgens die Koranschule, [Madrasa](#) der Altstadt, während nachmittags im Geschäft seines Vaters arbeitete und bei ihm Musik und Gesang lernte. ^{۱۵}

قاسم جو صبحانه به مدرسه ای در شهر کهنه می رفت و بعد از چاشت ها در دکان پدر کار می کرد و از وی ساز و آواز می آموخت.

Neben diesem Unterricht lernte er Musikinstrumente wie Sitar, Tabla und Harmonia, zumal in der Nähe von Barana das berühmte Musikviertel von [Kharabat](#) befand. Qasem Jo war zunächst von Musikrichtung der [Patialaschule](#) stark beeinflusst. Sein Vater schickte ihm zum Ustad [Qurban Ali Khan](#) in [Kharabat](#), um bei „ dem Meister der klassischen Musik niederzuknien“ (terminus-technicus im indo-iranischem Sprachraum), d.h. Musik- und Gesangunterricht u.a. [Raga](#)) zu bekommen. Lieder der [Ghazaldichter](#) der indo-iranischen Dichtern der Sprachen Hindi, Farsi und Pashtu gehörten dazu.

وی در پهلوی این درس، نواختن آلات موسیقی از قبیل ستار و طبله و هرمونیه را یاد می گرفت، خصوصاً که در جوار "بارانه" گذر معروف موسیقی به نام "خرابات" قرار داشت. قاسم جو در ابتداء از مکتب موسیقی "پتیاله" شدیداً اثر پذیرفت. پدرش او را نزد استاد "قربان علی خان" در خرابات فرستاد، تا پیش این "استاد موسیقی کلاسیک" زانو بزند و ساز و آواز، به شمول راگها، را بیاموزد. غزلخوانی هائی، که از اشعار غزلسرایان زبان های "هند و ایرانی" ("هند و آریائی" - تصحیح از معروفی) به زبان های هندی و فارسی و پشتو اجراء می گردیدند، از همین جمله بودند.

Aus der [Symbiose](#), Vereinigung, der klassischen indischen Musik und der afghanischen Folklore entwickelte Qasim Jo einen eigenen Musikstil, den der afghanische Hof förderte. So sang er überwiegend Lieder der Dichter der Sprache [Dari](#), die auch die Sprache des Hofes im [iranischen Hochland](#) und in Nordindien war. Aber auch Lieder in Urdu und Hindi sowie in Paschtu.

قاسم جو از ترکیب موسیقی کلاسیک هندی و موسیقی فولکلوریک افغانی، سبک خاصی را انکشاف داد، که مورد حمایت و تقویه دربار، قرار می گرفت. ازین سبب غالباً اشعار شاعران دری را خواند، که زبان دربار سطح مرتفع ایران و شمال هندوستان نیز شمرده می شد. اما بیت های هندی و اردو و پشتو هم می خواند.

Emir [Abdur Rahman Khan](#), gerne von Afghanen als „Bismark von Afghanistan“ genannt, machte ihn zum Sänger des Hofes. Diese Förderung soll aus einer [Rubab](#) und ۲۰۰ [Afghanis](#), die damals [Rupien](#) hieß, bestanden haben.

امیر عبدالرحمان خان که نزد افغانان به "بیسمارک افغانستان" مسمی گردیده، او را "خواننده دربار" ساخت و به رسم تقدیر یک عدد رباب و دوصد افغانی - که در آن زمان "روپیه" نامیده می شد - برایش بخشید.

Während Amir [Habibullah Khans](#) Regentschaft war Qasim Jo in Kabul. Hier wurden ihm ein [Harmonium](#) ein [Akkordeon](#), eine [Mandoline](#) und eine [Violine](#) überreicht. So eröffnete er bald eine

Musikschule und bekam auf Grund seines Könnens von Emir Habibullah Khan den Titel "Ustad" (Meister) verliehen.

در دوره سلطنت امیر حبیب الله خان، "قاسم جو" در کابل می بود. در همینجا برایش یک یک هرمنیه، اکوردیون، ماندولین و ویلون بخشیده شد. از همین جاست که قاسم جو به زودی یک مکتب موسیقی باز کرد و امیر حبیب الله خان به خاطر لیاقت و توانائی های وی، لقب "استاد" را برایش اعطاء نمود.

Der Höhepunkt der Karriere von Ustad Qasem Jo erreichte während der Zeit von [Amanullah Khan](#). Der Reformkönig setzte die Förderung der Musik von Qasim Jo nach der Ermordung seines Vaters fort. Qasem Jo wurde allenthalben berühmt. Seine Popularität stieg, da ab dieser Zeit Kabul einen Rundfunk erhielt. Amanullah Khan soll von seiner Stimme und Liedern derart begeistert gewesen sein, dass er selbst auf seinen Staatsbesuchen in Asien und Europa einige seiner damals [Grammophon](#) tauglichen [Nipper](#) (sitzender Hund) Schallplatten spielen ließ, die in den Kabuler Restaurants und Teehäusern bis in den ۱۹۷۰er Jahren in Gebrauch waren.

استاد قاسم جو در دوره امان الله خان به معراج شهرت و محبوبیت خود رسید. شاه اصلاح طلب پس از کشته شدن پدرش، حمایت خود را از هنر موسیقی قاسم جو ادامه داد. شهرت قاسم جو در همه جا پیچید. محبوبیت استاد ازین سبب نیز بالا گرفت که کابل صاحب یک فرستنده رادیو گردیده بود. گویند امان الله خان آن قدر مجذوب آواز و آهنگهای استاد قاسم شده بود، که حتی در سفرهای رسمی خود در آسیا و اروپا نیز ریکاردهای گراموفون استاد را با خود داشت و پیوسته از شنیدن آنها لذت می برد. این ریکاردها تا دهه ۱۹۷۰ هنوز در کافی ها و رستوران های کابل مورد استفاده قرار می گرفتند.

Ustad Qasim wird als "Vater der afghanischen Musik" bezeichnet. Er war auch Leiter von [Kharabat](#). Qasem Jo und seine Schüler leisteten einen großen Beitrag zu Musik und zum Bau von Musikinstrumenten in Afghanistan.

استاد قاسم به حیث "پدر موسیقی افغانستان" شناخته شده. او سردسته و پیر خرابات نیز بود. قاسم جو و شاگردانش سهم بزرگی در موسیقی و ساختن آلات موسیقی افغانستان داشته اند.

Die berühmten Schüler der ersten und zweiten Generation von Qasem Jo sind:

- Ustad [Natu](#) (Sänger)
- Ustad [Saber](#)
- Ustad [Rahim Baksh](#) (Sänger)
- Ustad [Nabigul](#)
- Ustad [Mohammad Omar Rubabspieler](#)
- Ustad [Nazar \(Dilrubaspieler\)](#)

und wie Ustad [Yaqob Qasimi](#), [Esa Qasimi](#), [Yusuf Qasimi](#), [Asef Qasimi](#), [Musa Qasimi](#), Ustad [Breshna](#)

مشهورترین شاگردان نسل اول و دوم قاسم جو عبارت بودند از:

استاد نتو، استاد صابر، استاد رحیم بخش، استاد نبی گل، استاد محمد عمر ربابنواز، استاد نظر دلربا نواز و همچنان استاد یعقوب قاسمی، استاد عیسی قاسمی، استاد یوسف قاسمی، استاد آصف قاسمی، استاد موسی قاسمی و استاد برشنا. (ختم ترجمه)

بسیار معروف است که اعلیحضرت غازی امان الله خان استاد قاسم افغان و هنرش را خیلی به دیده قدر مینگریست. قسمی که شاهدخت "هندیه"، دختر اعلیحضرت امان الله خان، طی مصاحبه ای با پورتال "افغان جرمن آنلاین" فرمود، امان الله خان در آخرین دقایق زندگی از فامیل خواست تا آهنگهای استاد قاسم را بگذارند. بدین ترتیب شاه غازی از طریق آواز و خواندن های ملکوتی استاد قاسم افغان، به فکر اینکه در وطن است، رهسپار عالم ملکوت گردید.

فوتوی تاریخی از استاد قاسم افغان و دسته سازش

در وسط استاد قاسم افغان، در طرف راست پسر ارشد استاد، یعقوب قاسمی (بعدها استاد یعقوب قاسمی) و در پشت هرمنیه رحیم چوچه (بعدها استاد رحیم بخش)

درینجا قصه جالبی را که از زبان طبله نواز شهیر وطن، جناب احمد شاه شیدائی، پسر مرحوم استاد شیدا، در کتابی - این کتاب تاهنوز پخش نگردیده - خوانده ام، عیناً نقل می کنم. جناب احمد شاه شیدائی، فرزند مرحوم استاد شیدا، که از بطن مادر قندهاری و در "گذر احمد شاهی" قندهار به دنیا آمده و از همین خاطر تیرکاً و تیمناً نام "احمد شاه" را بر وی گذاشته اند، در جواب سؤالی که "طبله در افغانستان پیش است یا در پاکستان؟" چنین می گوید :

«هر کدامش کرانه خود را دارد. کرانه هند جدا است، از پاکستان جدا است و از افغانستان جدا است. سبک ها هم فرق می کند، هیچکس فارمول خود افشاء نمی کند. استاد هاشم استاد استادها بود، مقام خودش را داشت. هندی ها و پاکستانی ها به او احترام داشتند. برادرانش آصف جان و عارف جان شاگرد خود استاد هاشم هستند. به هر جایی که بروند کامیاب هستند. یک چیز را برایتان قصه می کنم که بفهمین موسیقی چقدر سنجیده است. یک وقت استاد قاسم افغان رفته بود لاهور، در آن وقت هند و پاکستان یکی بودند. رفته بود در یک کوچه که موسیقی دانه زندگی می کردند. در پشت یک دروازه یک لوحه را خواندند که **"اینجا سه صد و شصت تال نواخته می شود"**. استاد با همراهان خود توقف نموده و دروازه را تق تق کردند. کسی بیرون شد، استاد برایش گفت، ما از افغانستان آمده ایم، پشت ساز می گردیم. اگر استاد قبول کند همایش ملاقات می کنیم. خدمتگار رفته از استاد و صاحب خانه اجازه گرفته باز اینها داخل شده و همراهش معرفی شدند. استاد گفته بود، من یک چیز می خوانم، شما همراه من بنوازید و شروع کردند به خواندن یک راگ. استاد لاهوری هر قدر کوشش کرده بود نتوانسته بود همراه استاد قاسم پیش برود. باز استاد قاسم خودش گرفته نواخته و برایشان گفته بود، حالا نوشته کنید، **"سه صد و شصت و هفت تال"**»

به شکل معترضه می خواهم بگویم که خواننده ارجمند به گفتار سچۀ دری کابلی جناب احمدشاه شیدائی توجه فرماید، که در آن کوچکترین اثری از "فارسی ایران" دیده نمی شود و از طرفی کلمات عربی هم در آن بسیار معدود است!!!

شرح زندگانی اختری بائی فیض آبادی:

اختری بائی "فیض آبادی"، مشهور به "بیگم اختر"، به تاریخ ۷ اکتوبر ۱۹۱۴ در شهرک "فیض آباد" واقع در ایالت شمالی هند - اوترا پردیش - در فامیلی از طبقات بالا زاده شد. گرچه خانواده اش به موسیقی تمکینی نداشت، اما به کمک کاکای خود زیر تربیۀ استاد امداد خان - موسیقی نواز (سارنگی) بزرگ - و بعداً تحت تربیۀ عطاء محمد خان قرار گرفت. سپس با همراهی مادر خود رهسپار کلکته گشته و از استادان مختلف به شمول استاد جهانده صاحب، فیض موسیقی دید.

اولین هنرنمایی وی در سن پانزده سالگی صورت گرفت و بعد از آن قدم به قدم مسیر شهرت و آوازه را پیمود و ریکاردهای بسیار گراموفون ثبت نمود، که ضمن آن غزلهای فراوانی را به هنرپسندان عرضه کرد. در سال ۱۹۴۵ عروسی کرد و به نام "بیگم اختر" شهره گردید. پس از آن به خاطر قیدگیریهای شوهرش حدوداً پنج سال جبراً از موسیقی دوری گزید، که بر اثر آن بیمار گردید. در سال ۱۹۴۹ دوباره به موسیقی روی آورده و غزلهای فراوانی را ثبت کرد.

بیگم اختر در فلم و تیاتر هم رولهایی را بازی کرد. سبک خاصی را در غزل خوانی ایجاد نمود و به نام "ملکه غزل" شهرت یافت. در پهلوی غزل، پارچه های سبک موسیقی کلاسیک هم فراوان خواند و به صورت منظم از طریق "آل اندیا ریدیو" مشتاقان هنر خود را نواخت. از بیگم اختر حدوداً چهار صد آهنگ به یادگار مانده است. در آخرین کنسرت خود در احمد آباد احساس کرد، که به خوبی همیشگی نمی تواند بخواند. وضع جسمی وی ناتوان می نمود. به زودی مزاجش منقلب شده، به شفاخانه منتقل گردید و به تاریخ ۳۰ اکتوبر ۱۹۷۴ با زندگی وداع نموده و هواخواهان ساز و آواز خود را به ماتم نشانند. (شرح از "یوتوب" - ترجمه از انگلیسی)

عکس مرحوم اختری بائی فیض آبادی (بیگم اختر)
(مأخوذ از "یوتوب")

مقایسه دو استاد از روی آهنگ ها:

در آوانی که استاد قاسم افغان در معراج و ذروه شهرت و محبوبیت خود می خرامید، اختری بانی هنوز در دبستان هنر درس موسیقی می گرفت و به آوازخوانی نیاغازیده بود. چون استاد افغان از تلفیق موسیقی کلاسیک هند و موسیقی فولکلوریک افغانستان مکتب خاصی را در موسیقی ایجاد و ابداع کرده بود، و چون آهنگ های استاد همه در هندوستان در قالب ریکاردهای گراموفون درآمده و به علاقه مندان هنر هم در آنجا و هم در افغانستان عرضه می گردیدند، قویاً حدس می زنی که اختری بانی از همین آهنگها و بلکه از همین مکتب عالیشان قاسم افغان متأثر گردیده باشد. چون آهنگهای اولین "بیگم اختر" به عین سبکی خوانده شده اند، که از حنجره استاد معظم افغان به یادگار مانده اند؛ و همه می دانیم که "فضل تقدم" با استاد ماست!!!

با تأسف باید بگویم که از استاد ما فقط چند آنگ معدود را در یوتوب می توان یافت، در حالیکه از اختری بانی همه چهارصد آنگش را می توان شنید. اگر آنگ های بیشتر استاد افغان در دسترس عام می بود، و من از آنها در این نوشته بهره می جستم، بی گمان که این مقاله، مضمون بهتری به خود می گرفت و از جهات مختلف صائب تر می گردید.

من لینک یک آهنگ اختری بانی را از یوتوب کاپی کرده و در دسترس خوانندگان ارجمند می گذارم، با این چشمداشت که آن را در دستگاه حافظه خود با آهنگهای استاد قاسم افغان مقایسه کنند. البته مخاطب من در اینجا و در این مقاله بیشتر هموطنانی اند، که از شست سال بیشتر عمر کرده و این آهنگها را بارها از "رادیو کابل" آن زمان شنیده اند. نسل جدید ما که متأسفانه ارتباطش با گذشته ها منقطع گردیده، به یقین که از این مقاله و این گفتار طرفی نخواهد بست. نسلهای "انتقال دهنده" و "پیوند زن" فرهنگ بر اثر لیل و نهار سی سال، یا مردند، یا شهید شدند و یا متواری و دور از وطن زیستند. از همینجاست که نسلهای جدید از بسا جهات پیوند با گذشته خود را از دست دادند، و "انقطاع فرهنگی" شاید بزرگترین صدمه ای باشد، که مردم ما در ظرف این مدت دیده اند.

وقتی در اکتوبر ۲۰۰۲ بعد از طی سی سال تخت شرفیاب دیدار حضرت کابل گشتم، همه چیز را دگرگون دیدم. بزرگترین دگرگونی را مگر در طرز برخورد هموطنانم با یکدیگر و با جامعه و آن خاک پاک یافتم و این را باید ناشی از همان "انقطاع" مدهش "فرهنگی" دانست.

اینک لینک همان آهنگ مرحوم اختری بانی فیض آبادی - مشهور به "بیگم اختر" - ، که در این مقال مورد نظرم بوده و بلکه انگیزه نوشتن این مقاله گردیده است:

<http://www.youtube.com/watch?v=ZVKGagbNZh4&NR=1>

تذکر:

با کمال تأسف باید بگویم، که چون به فن موسیقی هیچ دسترس ندارم و اصطلاحات این هنر را نمی دانم، نمی توانم تمام کیف و کانی را که همین اکنون در ذهن سیر می کند، چنان بر زبان آرم، که این فن ظریف و این هنر شریف، همی طلبد.

دیپلوم انجنیر خلیل الله معروفی

برلین - ۲۲ مارچ ۲۰۰۶